

Bir Sorunun Cevabı

Soru: Mucize, sadece nebilere ve resullere ait olan harikulade olaylardır. Ancak alimler, sık sık "keramet" kelimesini tekrarlıyorlar, onu pek çok şekilde tanımlıyorlar ve bir çok ayeti ve hadisi de bunlara delil olarak getirmeye çalışıyorlar. Soru şudur: Keramet diye bir şey var mıdır? Varsa nedir? Eğer varsa bu mesele hususunda yeterli bir açıklama istiyoruz. Eğer yoksa mesela Ashab-ı Kefh, Ashab-ı Uhdud, Ömer İbn-ul Hattab'ın, "Ey Seriyeye, dağa doğru!" sözünün yanı sıra Sa'd İbn-u Ebi Vakkas'ın Dicle Nehri'ndeki kıssasına ve bu husustaki pek çok örneklere nasıl bir cevap vereceğiz?

Cevap:

1. Allah Subhânehu, kainatı, insanı ve hayatı insanın değiştiremeyeceği veya ihlal edemeyeceği kanunlar ve özelliklerde yarattı:

“Ne güneş aya yetişebilir ne de gece gündüzü geçebilir. Her biri bir yörüngede yürürler.” [Yasin 40]

“Kesin olarak inananlar için yeryüzünde ve kendi nefislerinizde nice deliller vardır. Hiç görmüyor musunuz?” [Zariyat 20-21]

“Güneşi ışıklık, ayı da parlak kılan, yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için ona bir takım yörüngeler takdir eden O'dur. Allah bunları, ancak bir hak olarak yarattı. O, bilen bir kavme ayetlerini açıklamaktadır. Gece ve gündüzün değişmesinde, Allah'ın göklerde ve yerlerde yarattığı şeylerde elbette ittika eden bir kavim için nice deliller vardır.” [Yunus 5-6]

“Biz, yakın göğü, bir süsle, yıldızlarla süsledik.” [Saffat 6]

“Andolsun ki biz, gökte bir takım burçlar yarattık ve seyredenler için onu süsledik.” [Hicr 16] Ve benzeri ayetler.

2. Allah Subhânehu mahlukatı, kendilerine takdir ettiği fitri imkanlara göre yaşama hazırladı. Mesela insan, kuş gibi cismiyle havada uçamaz ve deniz yaratıkları gibi cismiyle suda yürüyemez. Keza insan, karada ayakları üzerinde yaşar. Dolayısıyla bu kanunu ihlal ederek ayaklarıyla suda yürüyemez veya havada uçamaz.

“Yeryüzünde yürüyen hayvanlar ve (gökyüzünde) iki kanadıyla uçan kuşlardan ne varsa hepsi ancak sizin gibi bir ümmettirler. Biz o kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Nihayet (hepsi) toplanıp Rablerinin huzuruna getirilecekler.” [el-En'âm 38]

“Allah, her canlıyı sudan yarattı. İşte bunlardan kimi karnı üstünde sürünür, kimi iki ayağı üstünde yürür, kimi dört ayağı üstünde yürür... Allah dilediğini yaratır; şüphesiz Allah her şeyi kadirdir.” [en-Nur 45]

3. Aynı şekilde Allah Subhânehu, eşyaya da ihlal edemeyeceği özellikler yerleştirdi. Mesela ateş, yakar. Dolayısıyla ateş olduğu sürece Allah'ın onda yarattığı yakma özelliğini Allah Subhânehu kaldırmadıkça hiçbir kimse kaldıramaz. Aynen Allah Subhâneh'unun İbrahim [Aleyhi's Selam]'i ateşten kurtardığı gibi. Zira ondan yakma özelliğini kaldırmıştır ki Allahuteala şöyle buyurmuştur:

“Ey ateş! İbrahim için serinlik ve esenlik ol! dedik.” [Enbiya 69]

Diğer eşyalardaki özellikler de böyledir.

4. Daha sonra Allah Subhânehu, kainatın içerisinde onun tabii kanunsal gerekliklerine göre yaşamamız için bu kainatı bizlerin hizmetine verdi ve bu kanunların her iptali verilmiş olan bu hizmetle çelişir. Dolayısıyla buna muktedir olan sadece Allah Subhânehu'dur. Eğer Allah Subhânehu, bu kanunlara ilişkin bu iptali bize bildirmişse ona iman ederiz. Yok eğer Allah Subhânehu, bunu bize bildirmemişse bu, kainatın bizlerin hizmetine verilmesi kapsamına girer.

“İçinden taze et yemeniz ve takacağınız bir süs (eşyası) çıkarmanız için denizi hizmetinize veren O'dur. Gemilerin denizde (suları) yara yara gittiklerini de görüyorsunuz. (Bütün bunlar) O'nun lütfünü aramanız içindir. Umulur ki şükredersiniz.” [en-Nahl 14]

“Görmedin mi, Allah, yerdeki eşyayı ve emri uyarınca denizde yüzen gemileri sizin hizmetinize verdi. Göğü de, kendi izni olmadıkça yerin üzerine düşmekten korur. Çünkü Allah, insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.” [Hacc 64]

“Allah'ın, göklerde ve yerdeki (nice varlık ve imkânları) sizin hizmetinize verdiğini, nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca ihsan ettiğini görmediniz mi? Yine de, insanlar içinde, -bilgisi, rehberi ve aydınlatıcı bir kitabı yokken- Allah hakkında tartışan kimseler vardır.” [Lukman 20]

“Güneş, ay ve yıldızlar emrine amade kılınmıştır. Bilesiniz ki, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur. Alemlerin Rabbi Allah ne yücedir!” [el-Arâf 54]

“Denizde yüzüp gitmeleri için gemileri hizmetinize verdi; nehirleri de sizin (yararlanmanız) için akıttı. Düzenli seyreden güneşi ve ayı size faydalı kıldı.” [İbrahim 32-33]

5. Allah Subhânehu, resuller gönderdi ve onları risaletlerinin doğruluğunu kanıtlayan mucizelerle, yani harikulade olaylarla destekledi. Böylece Allah Subhânehu, bazı kanunları iptal ettirmekte ve bu harikulade olaylar kimin tarafından ortaya koyulmuşsa onun gönderilmiş bir nebi olduğuna iman etmeleri için insanlara meydan okusun diye bunları resulleri tarafından gerçekleştirmektedir.

Mesela Allah Subhânehu, camit bir asayı gerçek şekilde, yani insanların gözleri önünde bir sihir şeklinde olmayan canlı bir yılanı dönüştürmüştür. Bunun içindir ki sihirbazlar, asanın gerçek bir yılanı dönüştüğünü gördüklerinde Musa Aleyhi's Selam'ın alemlerin Rabbi olan Allah tarafından gönderilen bir Nebi olduğuna iman edenlerin ilki olmuşlardır. Çünkü onlar, bir beşerin böylesi harikulade bir olayı gerçekleştiremeyeceğini idrak ettiler. Bu harikulade olayın bir benzeri de Musa Aleyhi's Selam ile kavminin suya doğru hareket ederek denizi yarmalarıdır... Yine İsa Aleyhi's Selam'ın ölüyü diriltmesi ve Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in Arapların güç yetiremediği bir şekilde Arapça kelimeleri konuşması da böyledir... Resul ve nebiler tarafından gerçekleştirilen mucizeler malum bir husus olup delilleri de malumdur.

6. İnsanların nebiler ile resullerden başkaları için isimlendirdikleri kerametlere gelince; Allah Subhânehu'nun kullarından bir kulunu herhangi bir amelde dikkat çekici bir şekilde muvaffak kılmasıdır. Bu da bazen harikulade, yani kainat kanunların aksine olan bir olay olur, bazen de harikulade bir olay olmayıp sadece bu muvaffakiyetin azametinden dolayı insanlarca böyleymiş gibi tasavvur edilen bir olay olur.

Harikulade bir olay olursa Allah Subhânehu, bunu bize bildirir. Çünkü kainatın insanın hizmetine verilmesi hakkındaki naslar, ammdır. Yani kainat kanunları kapsamına girer. Dolayısıyla bu hizmete verilmesinin iptal edilmesi, özel bir durum içindir. Yani kainat kanunlarının ihlal edilmesi özel bir hal içindir. Dolayısıyla da özel bir nassa gerek duymaktadır.

Dolayısıyla Allah Subhânehu'nun bu kula ait kıldığı bu muvaffakiyetin harikulade bir olay olduğuna dair bir nass varit olduğunda ona iman ederiz. Harikulade olay olduğuna dair bir nass yoksa bu, Allah

[Subhânehu ve Te'alâ]'nın yarattığı kainat kanunlarının kapsamında sadece Allah Subhânehu'nun bir muvaffakiyeti olur.

Bunun içindir ki beklenmedik bir anda ve bir kişi getirmeksizin Meryem Aleyhi's Selam'a gelen rızık, yani harikulade bir rızıktır. Dolayısıyla ona iman ederiz; çünkü Allah Subhânehu, onu bize haber vermiştir.

“Zekeriyya, onun yanına, mâbede her girişinde orada bir rızık bulur ve "Ey Meryem, bu sana nereden geliyor?" der; o da: Bu, Allah tarafındandır. Allah, dilediğine hesapsız olarak rızık verir, derdi.” [Âl-i İmrân 37]

İşte nebiler ve resullerden başkası için olup harikulade olaylar hakkında kitap ve sünnette varit olan nasslar da böyledir. Dolayısıyla bunlara geldikleri şekilde iman ederiz. Yani bu nasslar, subuti ve delaleti kati olarak varit olmuşlarsa bunları kesin olarak tasdik ederiz. Yok eğer subuti ve delaleti kati olarak varit olmamışsa kesin olmayan bir şekilde tasdik ederiz.

Ashab-ı Kefh, Ashab-ı Uhdud ve Meryem Aleyhi's Selam kıssası gibi nasslarda zikredilen harikulade olaylar hakkında belirtilen olaylarının cevabı işte budur... Zira bunlar, Kur'an-il Kerim'de varit olmuştur dolayısıyla bunlara iman ederiz.

Ancak Resul [SallAllahu Aleyhi ve Sellem]'in vefatından sonra ondan işittikleri halde rivayet etmedikleri delili ifşa eden sahabe'nin icmaası dışında ve Resul [SallAllahu Aleyhi ve Sellem]'in hayatında bazı sahabeleri, Allah'ın muvaffakiyet sayesinde onlar tarafından gerçekleştirilen harikulade bir olay boyutuna ulaşan sözlerinde ve fiillerinde isimlerini belirterek metheden hadisleri dışında rivayet edilen nasslar kesilmiştir. Dolayısıyla muayyen konumlarda kendileri tarafından gerçekleşen sözler veya fiillere dair ilgili kişileri tanımlayan nasslar varsa geliş şekillerine göre, yani sabitliğine göre kesin yada kesin olmayan şekilde bunları tasdik ederiz.

Ancak kitap ve sünnette kim oldukları belirtilmeksizin bazı Müslümanların bunların dışında yapmış olduğu filler ve sözlerin hepsi harikulade olaylar değildir. Bilakis bunlar, Allah Subhânehu'nun muttaki kullarının amellerinde başarılı olmaları, düşmanlarının şerrinden kurtulmaları ve benzeri hususlarda onları muvaffak kılması olup kainat kanunları kapsamına girer.

7. Ömer [Radiyallahu Anh] tarafından “Ey seriye dağa doğru!” sözünün ifade edilmesi ve Allah Subhânehu'nun bunu bu askerlere ulaştırarak düşmanlarına karşı zafer kazanmaları hususuna gelince; Resul [SallAllahu Aleyhi ve Sellem], Ebu Davud'un Ebi Zerr [Radiyallahu Anh] kanalıyla tahric ettiği şu hadiste şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Resulullah [SallAllahu Aleyhi ve Sellem]'in şöyle buyurduğunu işittim: Allah, söylesin diye hakkı Ömer'in lisanına koydu.”

Yine Tirmizi, İbn-u Ömer kanalıyla Resulullah [SallAllahu Aleyhi ve Sellem]'in şöyle buyurduğunu tahric etmiştir:

“Allah, hakkı Ömer'in lisanına ve kalbine koydu.”

Ahmed, İbn-u Ömer kanalıyla Nebi [SallAllahu Aleyhi ve Sellem]'in şöyle buyurduğunu tahric etmiştir:

“Allahuteala, hakkı Ömer'in lisanına ve kalbine koydu.”

Bunun içindir ki bizler bu hadisleri alır ve Ömer'in “Ey seriye, dağa doğru!” şeklindeki sözünü, rivayetin sabitliğine göre kesin yada kesin olmayan şekliyle tasdik ederiz. Bu da resul [SallAllahu Aleyhi ve Sellem]'in mezkur hadislerine binaendir.

8. Sa'd İbn-u Ebi Vakkas [Radiyallahu Anh]'ın nehri geçmesi hususunda varit olanlara gelince; yine geliş şekline göre rivayetin kesin yada kesin olmayan sabitliğine göre bunları da tasdik ederiz. Çünkü Resul [SallAllahu Aleyhi ve Sellem], Sa'd'ın şahsını methetmiştir. Zira Ahmed'in Müsned'inde, Abdullah İbn-u Amr kanalıyla tahric ettiği hadiste Salavatullahi ve Selamuhu Aleyh şöyle buyurmuştur:

“Nebi [SallAllahu Aleyhi ve Sellem], şöyle buyurdu: Bu kapıdan ilk giren kimse cennet ehlinde olan kişidir. Derken Sa'd İbn-u Ebi Vakkas girdi.”

Yine İbn-u Hıbban, İbn-u Ömer kanalıyla şöyle dediğini tahric etmiştir: Resulullah [SallAllahu Aleyhi ve Sellem]'in yanında otururken şöyle buyurdu:

“Sizin üzerinize şu kapıdan girecek olan cennet ehlinde olan adamdır.”

Derken Sa'd İbn-u Ebi Vakkas görüldü.

Yine Hakim'in Müstedrik-il Sahihien'in'de ve Beyhaki'nin Nübüvvetin Delilleri kitabında geçtiği üzere Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], Sa'd'ın duasına icabet etmesi için Allah Subhânehu'ya dua etmiştir. Nitekim İbn-u Hibban, Kays İbn-u Ebi Hazım kanalıyla şöyle demiştir: Sa'd'ın şöyle dediğini işittim: Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], bana şöyle dedi:

“Allah'ım sana dua ettiğinde ona icabet et.”

Hakim, Müstedrik'inde bu hadis hakkında, “bu hadisin isnadı sahihtir” demiştir.

Nehir geçidindeki şehirlerin fethedilmesi sırasında nehrin geçilmesi rivayetinde ise Sa'd, askeri alarma geçirerek şöyle demiştir: “Dünya sizi helak etmeden önce düşmanla cihat edilmesi görüşüne vardım. Dikkat edin! Onlara doğru bu denizi yarmaya azmettim.” Ardından Allah Subhânehu'ya dua etti ve askere şöyle seslendir: “Deyiniz ki: Allah'tan yardım isteriz, ona dayanırız, Allah bize yeter, O ne güzel vekildir, muhakkak ki Allah velisine yardım eder, dinini galip kılar, düşmanını hezimete uğratar, Aliy-yul Azim olan Allah'tan başka güç ve kuvvet sahibi yoktur.” Ardından harekete geçti, geçitteki insanları takip etti ve onları atlarıyla birlikte kuşattı...

Her ne kadar bazı rivayetlerde ileriye açınılmaması halinde nehirde atın sırtına ulaşacak şekilde sığ yerler olup ileriye açınılması (sığ olan yerlerin dışına çıkılması) halinde suyun oldukça yükseldiği, özellikle de nehrin Sa'd'ı yuttuğu sırada nehrin belirli sığ yerlerinden geçmiş olabilecekleri geçse de şehirlerin fethedilmesi rivayetinden Sa'd'ın ve askerilerin, nehrin suyu kabarık olduğu bir haldeyken nehre daldıkları anlaşılmaktadır.

Nitekim bazı rivayetlerde onlardan birisinin nehri geçerken boğulduğu geçmektedir. Zira İbn-ul Kelbi, Selil İbn-u Zeyd'in: “Irak'ın fethedilmesine şahit olduğunu ve Müslümanların şehirlere doğru giderken Dicle'de boğulduğunu ve ondan başka kimsenin boğulmadığını” zikretmiştir. Yine et-Taberi, Taberi Tarihi'nde Müslümanların hepsinin Dicle'yi sağ salim geçtiklerini ancak Ğargada adında Barak'tan bir adamın sarışın renkteki atının sırtından düştüğünü, bunun üzerine Gaga'a İbn-u Amr'ın atının yularını ona uzattığını onun da eliyle tutarak geçtiğini zikretmiştir.

Yani orada, boğulan kimse de vardır atının sırtından düşüp ardından Gaga'a'nın elinden tutup kurtulan kimse de vardır...

Ancak ister harikulade bir olay isterse bir maharet olsun önemli her halükarda Sa'd'ın duasına icabet edilmiş, onun da nusret ve düşmanın hezimete uğratılması için dua etmiş olmasıdır... Yine Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], Sa'd'ın cennet ehlinde olduğunu ve duasına icabet edilmesi için ona dua etmiş olmasıdır. Dolayısıyla bizler, bu hadisleri alır ve geliş şekliyle sabitliğine göre kesin yada kesin olmayan şekilde rivayeti tasdik ederiz.

Velhasıl:

- Kainat, kanunlarına ve özelliklerine göre insanın hizmetine verilmiştir.
- Bu kanunlardan ve özelliklerden herhangi birisinin iptal edilmesi kainatın insanın hizmetine verilmesi hakkındaki amm nasslara ilişkin bir tahsistir.
- Dolayısıyla herhangi bir harikulade olayın tasdik edilmesi bir nassı gerektirir.
- Eğer burada bir nass yoksa olaylar, Allah'ın mahlukatı üzerine yarattığı fıtrata göre cereyan eder.
- Eğer burada bir nass varsa nebilerin birer mucizesi ve nebiler dışındakilerin -haklarında nass varit olan-birer kerameti olarak geldiği şekliyle ona iman ederiz.
- Bunun dışındakiler, yani haklarında bir nass varit olmayanlara gelince; takvası her ne olursa olsun Müslüman bir kimsenin yaptığı dikkat çekici herhangi bir amel yada söz, ne harikulade bir olaydır ne de kainat kanunlarının ihlal edilmesidir. Bilakis bunlar, amellerinde başarılı olmaları veya düşmanlarının şerrinden korunmaları bakımından Allah Subhânehu'nun kullarına yönelik bir muvaffakiyettir.

H. 20 Cumâde el-Âhir 1430

M. 13.06.2009